

Visioner för bättre arbetsmiljö

1990-talet kan betraktas som ett för-
lorat årtionde när det gäller den psyko-
sociala arbetsmiljön inom sjukvården.
Konsekvenserna av detta framstår med
all tydlighet i en rad rapporter den se-
naste tiden – kraftig ökning av sjuk-
skrivningar bland läkare, hög sjuknär-
varo och många som planerar att gå i
pension långt före 65.

Arbetslivsgruppen (ALG) fungerar
som en operativ ledningsgrupp för
Läkarförbundets arbete inom arbets-
livsområdet. Vi har sammanställt resul-
tatet av en arbetslivsenkät som sänts ut
till ett slumpmässigt urval om 5 procent
av Läkarförbundets medlemmar. Svars-
frekvensen var så hög som 85 procent.

Frågorna berörde arbetsorganisatio-
nens målbild, ansvarsfördelning, klar-
het kring vem som fattar beslut, infly-
tande över arbetets uppläggning, tids-
press och hur läkaren mår på arbetet och
fritiden.

Hälften av alla läkare känner sig
ofta eller mycket ofta psykiskt uttrötta-
de efter arbetet. Nästan var fjärde
läkare dras ofta eller mycket ofta med
perioder av trötthet och nedstämdhet på
grund av arbetet vilka man har svårt att
ta sig ur.

60 procent anser sig bara ibland,
sällan, eller inte alls ha möjligheter att
diskutera och påverka uppläggnings-
sättet i sitt eget arbete. Hela 57 procent
av de läkare som besvarat enkäten upp-
ger att de bara ibland, sällan eller inte
allt själva kan planera och utföra sina
arbetsuppgifter på ett sätt som de anser
most effektivt.

Mer än hälften av de läkare som be-
svarat enkäten anser att de ofta eller
mycket ofta arbetar under oacceptabel
tidspress. Undersökningen visar på ett
klart samband mellan möjligheterna att
påverka sin arbetssituation och upplevd
psykisk belastning. Genomgående ses
en könsskillnad som utfaller till kvin-
nornas nackdel.

Så här kan vi inte ha det! Föränd-
ringar krävs för vår egen skull, för pati-
enternas och hela den svenska sjukvår-

dens skull. Studien ger tydliga signaler
om vilka förändringar som krävs för att
förbättra vår arbetsmiljö i vardagen.
Ökad delaktighet och minskad tids-
press är huvudbudskapet. Vi behöver
mer tid för mötet med patienten, reflek-
tion och fortbildning.

Det behövs visioner! Många visio-
ner på flera nivåer. Från regering, riks-
dag och Landstingsförbund ner via
regionala politiker och arbetsgivare till
verksamhetschefer och enskilda indi-
vider.

– Läkares arbetsvillkor måste sna-
rast förbättras för att minimera arbets-
relaterad ohälsa.

– Skillnader i kön, etnisk bakgrund,
specialitet, ålder, offentlig eller privat
verksamhet får inte utgöra grund för
skillnader i arbetsmiljö.

– Sjukvården skall vara ett före-
döme på svensk arbetsmarknad med
den bästa arbetsmiljön för sina
anställda.

Det behövs handling! Även här
behövs åtgärder på flera olika nivåer.
Vad har den enskilde individen för an-
svar? I Läkarförbundets budskap ingår
devisen »att läkaren skall ta makt över
sin vardag». Med det menas inte att alla
skall ta sig i kragen och lösa sina egna
problem. Man kommer dock inte ifrån
att vi som enskilda läkare måste reflek-
tera och reagera på vår egen situation.

I projektet »Framtidens läkare»
skapas goda möjligheter till eftertanke,
dialog och visionärt tänkande. Ta initi-
ativet till en temadag på din egen klinik!
Kontakta anita.gongas@slf.se för mer
information.

För att arbeta för en förändring be-
höver vi sedan stöd av kolleger, lokala
förtroendemen, skyddsombud och
förbundets centrala kansli. I Arbetslivs-
gruppen försöker vi identifiera och
lyfta fram de många goda exempel som
finns på arbete för förbättrad arbets-
miljö runt om i landet. Exempelen kan
man ta del av i vår »kokbok» på
förbundets hemsida.

Lagen är mycket tydlig: Huvudan-

svaret för arbetsmiljön åligger arbets-
givaren. Frågan måste lyftas högst upp
på sjukvårds- och klinikledningarnas
dagordning. Det krävs åtgärder från
övergripande organisation ned till
enskilda individer.

Arbetsmiljöförändringar kommer
att kosta pengar. Samtidigt medför bris-
terna i dagens arbetsmiljö också stora
negativa ekonomiska konsekvenser.
Svensk sjukvård har inte råd att avstå
från en bättre arbetsmiljö.

Vi behöver politiker som anger mål-
inriktningen för sjukvården, men som
ger stor frihet i dess utformning. Vi
behöver mångfald. Precis som i många
andra frågor leder olika driftformer till
nya idéer och möjligheter när det gäller
arbetsmiljön.

Det ligger naturligtvis ingen auto-
matik i att andra arbetsgivare än lands-
tingen skapar ett bättre arbetsliv. Helt
klart är dock att en bra arbetsmiljö är ett
konkurrensmedel – inte minst när det
gäller rekrytering av läkare.

Jag tror på framtiden och att vi
genom gemensamt arbete kan vända
utvecklingen och skapa förutsättningar
för en bra och uthållig arbetsmiljö. Ar-
betslivsgruppen kommer i höst att föra
en direkt dialog med Landstingsförbun-
det om visioner och förslag på åtgärder.
Vilka visioner har du och vilka har din
närmaste chef?

Det är väl ett
utmärkt under-
lag för ditt
kommande ut-
vecklingssam-
tal!

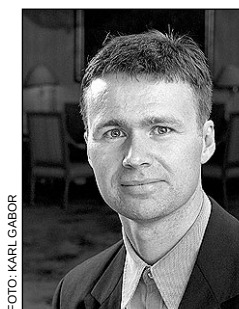

FOTO: KARL GABOR

Stephan Stenmark

Stephan Stenmark
ledamot i Läkarförbundets centralstyrelse;
ordförande i Arbetslivsgruppen, ALG